

Hea klient!

Õnnitlen kõiki piimaveisekasvatatajaid 2005. aastal saavutatud rekordite puhul: keskmine piimatoodang 6509 kg, kõrgeim päevalüps 76,8 kg. Kõigi aegade parimad tulemused saavutati ka tõugude lõikes. 2005. aasta keskmised toodangud on järgmised: eesti holsteini tõul 6722 kg, eesti punasel tõul 5962 kg ja eesti maatõul 4524 kg.

Meeldiv on asjaolu, et rekordite kõrval pööratakse aasta-aastalt rohkem tähelepanu inimestele, kelle töö on toonud sellised tulemused. Näitena saab tuua 2005. aasta parimad piimakarjakasvatatajad (perefond Soosalu, Avo Mölder), 2005. aasta seakasvatatajad (Eva Kõomägi, Toomas Pupart) ning loomulikult Aasta Põllumees 2005 – Arvo Kuutok.

Sarnaselt Jõudluskontrolli Keskuse arendusmeelseima kliendi (Marko Sildnik 2005. aastal) auhinnale on paljudel ettevõtetel oma tunnustamismeetodid. Lisaks tehtud töö väärtustamisele pean oluliseks ka seda, et tunnustamisega kaasneb teatav kogemuste jagamine.

Loodan, et ka Jõudluskontrolli Keskuse on suutnud kahe aasta jooksul, mil JKK Sõnumid on ilmunud, pakkuda kasulikku lugemist. Me ei ole võtnud eesmärgiks kirjutada loomakasvatusest laiemalt või jagada kellegi positiivseid / negatiivseid kogemusi. Meie eesmärgiks on olnud kirjutada ülevaatlikult Jõudluskontrolli Keskuses toimuvast, juhtida lugeja tähelepanu mingile konkreetsele teemale või probleemile. Loodan, et oleme oma eesmärgi täitnud ning igapäevasele tööle vahelduseks lugemist pakkunud.

Ärge unustage, et naer on terviseks ja millal veel naerda kui mitte naljakuul.

Head lugemist!

Kaivo Ilves
Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Uudised**Possu on nüüd igal JKK kliendist seakasvatatajal**

2005. aastaga jäi selja taha projekt „Üleminek db-Planerilt Possule“. Esimesed koolitused korraldati farmidele, kellel olid tekkinud ületamatud vastuolud kaasaegsete arvutite ja DOS keskkonnas töötava db-Planeri vahel. Iga koolituse järgselt toimus programmi trükiste koostamine tulenevalt iga farmi vajadusest. Possu suureks eeliseks võrreldes db-Planeriga on tema pideva arendamise võimalus vastavalt toimuvatele muudatustele.

2005. aasta parimad piimakarjakasvatatajad

Alates 2001. aastast annab Maaelu Edendamise Sihtasutus Jõudluskontrolli Keskuse andmetel ja koostöös Eesti Tõuloomakasvatatajate Ühistu, Eesti Maaülikooli Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudi ning Veterinaar- ja Toiduametiga välja aunimetust “Parim piimakarjakasvatataja”. Tiitel antakse välja kahes grupis ning valik tehakse lähtuvalt rasva- ja valgutoodangust, arvestades

nõuet, et tiitli saaja ei tohi olla saanud aunimetust viie aasta jooksul. 2005. aasta parimate piimakarjakasvatatajate tiitlid pälvisid: 21-100 lehmaga grupis **Priit Soosalu Lääne-Virumaalt**, kelle karjas oli 28 lehma, nende keskmine piimatoodang oli 9417 kg ja rasva- ja valgutoodang 663 kg. Üle 100 lehmaga grupis **Avo Mölder ASist Tartu Agro**, kelle karjas oli 1159 lehma, keskmine toodang 8867 kg ja rasva- ja valgutoodang 691 kg.

Täiendused piimaveiste jõudluskontrolli meetodikas

Piimaveiste jõudluskontrolli läbi viimise meetodika punkt 5.8 reguleerib JKK poolt lehma kinnijätmist madala kontrollpäeva toodangu puhul: kui lehma kontrollpäeva toodang on väiksem kui 3kg, siis lehma laktatsioon lõpetatakse ja lehmale registreeritakse kinnijätt antud kontrollpäevale järgneval päeval. Laktatsiooni ei lõpetata, kui toodangu andmetega esitatakse märge “haige” või poegimisest on möödunud vähem kui 240 päeva. Täiendus on kooskõlas ICARi reeglitega ning hakkab kehtima aprillist 2006.

2005. aasta kokkuvõtted

Piimaveiste jõudluskontrolli iseloomustab 2005. aastal piimatoodangu jätkuv kasv ja karjade arvu vähenemine. Jõudluskontrollis oli 01.01.2006 seisuga 101 285 lehma. Karjade arv on aasta jooksul märgatavalt vähenenud – 431 karja võrra. Seoses jõudluskontrolli lõpetamisega väikestes karjades on keskmine lehmade arv karjas suurenenud 49,7 lehmani. Aastalehma kohta saadi juba 6509 kg piima – võrreldes 2004. aastaga 454 kg rohkem. Lea Puuri Õunapuu talu püstitas taas piimatoodangu rekordi: 32 aastalehma lüpsid 11 325 kg. Üle 100 aastalehmaga karjadest on jätkuvalt suurima toodanguga Põlva Agro OÜ kari, kus saadi keskmiselt 10 633 kg piima. Läbi aegade rekordtoodangu saavutas Põlva Agro OÜ lehm Rallu, kelle piimatoodang oli 15 783 kg piima. Ka eesti punasel tõul paranes vastav rekord: Põlva Agro OÜ lehm Minna toodang oli 14 198 kg.

Sigade jõudluskontrolli iseloomustab 2005. aastal kaks märksõna – rohked uuendused süsteemi arendamisel ja stabiilsus statistilistes andmetes. Uuendustena tuleb märkida seemendusjaamas ja farmides kasutatava tarkvara programmi Possu rakendamist ja valgete tõugude geneetilise hindamise süvaanalüüsi läbiviimist. Jõudluskontrollis oli 01.01.2006 seisuga 16 752 põhikarja looma. Arv on vähenenud 183 looma võrra, millest 138 on kuldid. Emiste keskmine viljakus oli 10,6 pörsast pesakonnas, millest võõrutati 9,2. Imikpörsaid hukkus 12,6%. Aastaemise kohta saadi pesakonnas 24,5 ja võõrutati 19,7 pörsast. Keskmine imetamisperiood oli 31 päeva. Viljakamad emised olid Ermo Sepa talus, kus aastaemise kohta saadi 25,8 elusalt sündinud pörsast. Talle järgnesid AS Rey (25,7) ja OÜ Hinno Seafarm (25,5). Kõige rohkem pörsaid võõrutati aastaemise kohta OÜs Pihlaka Farm (25,0), järgnesid OÜ Hinno Seafarm (22,3), OÜ ESTPIG ja AS Rey (22,2).

Ristamine - kas lihaveisekasvataja meelelahutus või intensiivse tootmise alus?

Lihaveisekasvatajatel tuleb paratamatult pidevalt mõelda, kuidas oma tootmist efektiivsemaks muuta, kuidas parandada tootmisnäitajaid ilma kulutusi toodanguühikule oluliselt suurendamata või neid isegi vähendades. Karja taastootmise näitajad, ammlemade emaomadused, noorveiste juurdekasv, nuumveiste rümba lihaklass ja selle rasvasuse näitajad jms mõjutavad otseselt majandusüksuse tootlust. Seega on tootmisele suunatud üksuste võtmeküsimuseks ikka ja alati leida võimalused nende näitajate parandamiseks tegevuse kasumlikumaks muutmise eesmärgil. Võimalusi selleks on mitmeid, kuid siinkohal kirjeldame üht enam levinud üldisi tootmisnäitajaid parandavat meetodit – erinevate tõugude suunatud ristamist.

1990-ndate aastate teisel poolel hakkasid Eestis paljud veisekasvatajad ristama piimatõugu lehma lihatõugu pullidega. Sel teel taheti välja arendada puhtatõulisi lihaveisekarju. Vähem mõeldi ristamise kui jätkusuutliku tootmissüsteemi peale. Viimastel aastatel on see mõtteviis mõnevõrra muutunud, meelemuutusele on kaasa aidanud lihaveisekasvatajate välisreisis veiseliha kauaaegsete tootmistraditsioonidega riikidesse. Mõjunud on ka vahetu kogemus, mida on saadud ristandite kasvamisel, on tõdetud, et ristandid on sageli paremate tootmisnäitajatega kui olemasolevad puhtatõulised lihaveised.

Kahe veisetõu omavahelist ristamist kasutatakse lihaveisekasvatases (samuti teistes loomakasvatasharudes) kvaliteetsema liha saamise eesmärgil. Ristamise puhul saadakse heteroosiefekti. Heteroos ehk *hybrid vigor* on ristandloomade jõudlusnäitaja(-te) paranemine võrreldes puhtatõuliste vanemate vastava keskmise näitaja(-te)ga.

Heteroosi mõju konkreetse looma omadusele on suurem nende näitajate puhul, kus pärilikkusel pole olulist mõju. See tähendab, et omadustel, mis alluvad pärilikkusele (näiteks lihakeha omadused), on väga madal heteroosiefekt. Testid näitavadki, et see on kõrgem emaomaduste, keskmise juurdekasvu ning madal lihakeha näitajate osas. Ning vastupidi – pärilikkus on suurima mõjuga looma lihakeha näitajate osas. See tähendab, et emaomaduste paranemist on puhtatõuliste lehmikute aretuses suhteliselt raske ja aeganõudev saavutada, kuna pärilikkus mõjutab neid näitajaid minimaalselt. Seepärast kasutataksegi ristamist laialdaselt just ristandammlemade tootmiseks, kuna nende puhul on kõige tähtsamateks näitajateks just emaomadused.

Eristatakse kahte tüüpi heteroosi: individuaalne ja emaomaduste heteroos.

Individuaalne heteroos tähendab paranenud näitajad ristandvasikatel – nagu näiteks juurdekasvu võõrutuseni või aastavanuse noorveise kehamassi.

Emaomaduste heteroos väljendab ristandammlemade näitajate arengut, näiteks nende poolt imetatud vasikate suuremat kehamassi võõrutamisel, mis saavutatakse tänu ammlemade suurenenud piimatoodangule. Samuti avaldab heteroos ristamise puhul positiivset mõju emasloomade sigivusele, vasikate surevuse vähenemisele, lehmade karjaspidamise aja pikenedamisele. Kõigi nende näitajate paranemine võib kokkuvõttes tõsta oluliselt ammlehma üldist tootlikkust võrreldes puhtatõulise ammlehmaga.

Tõugude põhiliste omaduste vastastikune kompensatsioon

Ristamise teine oluline positiivne mõju seisneb võimes saada vasikaid, kes kannavad endas mõlema eri tõugu vanema häid omadusi, parandades sellega üheaegselt mitmeid tootmise

seisukohalt olulisi näitajaid. Näiteks tüüpiline briti tõug angus on tuntud liha marmorsuse poolest, samal ajal kui ühel levinumal kontinentaaltõul limusiinil on tailiha suhteline hulk lihakehas väga kõrge. Nende kahe tõu ristamisel on võimalik ühendada mõlemaid näitajaid: saavutada suhteliselt väherasvase limusiiniliha teatav marmorsus ning parandada tailiha osakaalu anguse lihakehas. Alati tuleb aga meeles pidada, et ristamise planeerimisel vaadeldaks mitmeid eri näitajaid samaaegselt ning et ühe konkreetse näitaja maksimeerimine ei saa olla eesmärk omaette – efektiivne ristamise süsteem on suunatud üldiste tootmisnäitajate parandamisele, arvestades üldist keskkonda ja söödabaasi, sealhulgas ilmastikutingimusi, kasutatavat tööjõudu ja turustusvõimalusi.

Samas tuleb rõhutada, et ristamine ei asenda vajadust kõrge tõulise väärtusega puhtatõuliste loomade järele. Lootus, et kahe tõu keskpäraste näitajatega isendite omavaheline ristamine annab ainuüksi ristamise tulemusena hea järglase, on sügavalt ekslik.

Erinevad ristamise viisid

Vahelduv ristamine on võte, mis võimaldab saada ristatud tõugude suhtes vahepealsete pärilike omadustega loomi, kes on kõrge elulisuse ja produktiivsusega. Selline ristamisviis annab põhiliselt tarbeloomi, kelle saamiseks kasutatakse alaliselt kaht lähtetõugu. Kahe tõu ristamisel saadud lehmikud kasvatatakse üles ning paaritatakse emapoolset tõugu pulliga. Saadud teise põlvkonna ristandlehmikud paaritatakse isapoolset tõugu pulliga. Meetodi olemus seisneb ristandite järjepidevas paaritamises kord ühe, kord teise lähtetõuga rea põlvkondade jooksul.

Kahe tõu ristamine koos lõpp-pulli kasutamise

Lõpp-pullideks (*need on pullid, keda ristamise kombinatsioonis kasutatakse viimasena, et saada heade lihaomadustega järglasi*) kasutatakse selliseid pulle, kelle lihakehad on heade omadustega, kellel on hea juurdekasv ning kes parandavad oma järglastele kergeid poegimisi. Kõik nende järglased turustatakse eranditult lihaks. Levinumad lõpp-pullide tõud on limusiin, šarolee, akviteeni hele, aga ka belgia sinine.

Süsteemi eelisteks on vasikate võõrutusmassi võimalik suurenemine ja lõpp-pulli järglaste juures ka maksimaalne võimalik heteroosiefekt. Käigushoidmiseks on vaja vähemalt kolme eraldiseisvat karjamaad (kolm erinevat sugupulli). Süsteemi ei ole otstarbekas rakendada, kui karjas on oluliselt vähem kui 100 ammlehma.

Eri tõugu pullide rotatsioon

See lahendus on sobiv kasvatajatele, kelle karja suurus piirub ühe pulli koormusega, tavaliselt 30...35 ammlehma. Kasutatakse kahte erinevat tõugu sugupulli, kes roteeruvad iga 3...4 aasta tagant, olenemata sellest millal konkreetsest pullist sündinud järglased paaritatakse. Kasutatavate pullitõugude arv võib olla ka suurem ja roteerumine seetõttu pikaajalisem, kuid ära ei tohi unustada, et tõud peavad olema siiski bioloogiliselt sarnased.

Karja täienduse sisseostmine

Kõige lihtsam viis ristandkarjade pidamiseks on selline, kus kõik vajaminevad emasloomad ostetakse karja täienduseks sisse. Need paaritatakse ainult valitud lõpp-pulliga ning kõik saadud järglased turustatakse. Selline süsteem sobib hästi väikeste karjade puhul. Kuna karja järelkasvuga farmis tegelema ei pea, lihtsustub oluliselt pulli valik – pull ei pea edasi andma häid emaomadusi ning teda ei kasutata ka mullikate paaritamiseks. Pulli valiku puhul on tähtis optimaalne poegimiskergus, juurdekasv

ja lihakeha näitajad.

Kunstliku seemenduse kasutamine

Kunstliku seemenduse kasutamine eespool kirjeldatud ristamisviiside juures annab eelkõige seda, et kasvataja ei pea moodustama mitut eraldiasuvat karja ning loomulikult ei ole vaja sisse osta enam kirjeldatud hulgal tõupulle. Näiteks võib lõpp-pulli kasutamisel (kahe tõu vahelduval ristamisel) kuni 50% lehmadest (parimad neist) seemendada kunstlikult, eesmärgiga toota karja järelkasvu. Ülejäänud lehmad või ka need lehmad, kellele ei sobi kunstlik seemendus, paaritatakse vabapaarituse teel valitud lõpp-pulliga. Kõiki mullikaid seemendatakse kunstlikult nende pullide spermaga, kes pärandavad oma järglastele kerge poegimise. Loomulikult on kunstlikku seemendust kasutades võimalik märksa kiiremini tõsta karja üldist aretusväärtust.

Sugupullide valik

Erinevate ristamisviiside kasutamise juures on sugupullide valik aretustöös kriitiliseks faktoriks. Otsuseid selles osas mõjutavad mitmed asjaolud, alates järglaste piimatoodangust kuni turu nõudluseni välja (millist liha millise hinnaga ostetakse, milline on lihatööstuste ootus lihakeha põhinäitajate suhtes).

Esimene ja tähtsaim otsus on tõu valik. Tuntud lihaveiste tõugudel on mitmete näitajate osas suhteliselt suuri erinevusi – ühel tõul on tootmise seisukohalt ühed, teisel teised positiivsed omadused. Andmata mingeid soovitusi, tuleb tõdeda, et enamiku ristamisviiside puhul kasutatakse kombinatsioone briti päritolu tõugude (angus, punane angus, hereford) ja kontinentaalse päritoluga tõugude (limusiin, akviteeni hele, šarolee, belgia sinine) vahel. Lisaks loomulikult kahe-suunalise, liha- ja piimatootmine kasutusotstarbega tõud, mille tuntumaks esindajaks on simmental.

Konkreetselt pulli valik on järgmine tähtis otsus. Kahjuks ei ole Eestis pullide testimine veel välja arenenud ning aretusväärtuste leidmine järglaste järgi on esialgu suhteliselt kauge tuleviku küsimus. Seetõttu tuleb lihaveisekasvataval Eestist pulli valides toetuda välisele vaatlusele ja olemasolevate andmete analüüsile (põlvnemine, sünnimass, 200-päevane mass jne). Kokkuvõtteks tuleb märkida, et erinevate tõugude ristamine lihaveisekasvatases on väga levinud veiseliha tootmisel väljaspool Euroopat, eriti Ameerikas. Euroopas kasutatakse seda märksa vähem. Konservatiivseimate vaadetega on siinjuures Prantsusmaa lihaveisekasvatavad, kuigi just siit on pärit mitmed tuntud ja laialt levinud lihaveisetõud. Puhasaretusega on seal pikkade aastatega jõutud tasemeni, mis ei jäta erilist ruumi ristamisele.

Paljuski sõltub ristamise kasutuselevõtt või hääbumine ikkagi sellest, milliseks kujuneb (või kujundatakse) nõudlus turul. Eesti tingimustes oleks kindlasti kasulik, kui kujundataks välja turg, mis oleks pigem orienteeritud looduslähedases süsteemis kasvatatud veiselihale kui konkreetse tõu omapärale. Meie loomade populatsioonist üksikute tõugude kaupa lihtsalt ei piisa selleks, et kujundada välja vastav turustuskett. Võti on seega ikkagi kasvatajate ühistöös, sõltumata sellest, millist tõugu veiseid kasvatatakse. Ristamisest tulenevat tootmisnäitajate paranemist on kindlasti võimalik rakendada ka Eesti lihaveisekasvatajate teenistusse.

Refereerinud Airi Külvet
ETKÜ lihaveiste aretusspetsialist

Jaanus Vessarti artikkel ilmunud täismahus raamatus
“Lihaveisekasvatuse Eestis”

ICARi juhatuse liikmed külastasid JKKd

Eelmises numbris kirjutasime, et Jõudluskontrolli Keskus (JKK) taotleb ICARi eritempli kasutamise õigust ja seoses sellega külastavad Eestit ICARi juhatuse liikmed Andrea Rosati ja Frank Armitage. Selles numbris saame veebruaris toimunud külastusest teha kokkuvõtteid.

Külastus kestis kaks päeva – 9. ja 10. veebruar. Esimesel päeval vaatasime JKKs toimuvat ja Haage Agro OÜs kontroll-lüpsi teostamist ning teisel päeval külastasime kahte farmi – Põlva Agro OÜ ja Soone Farm OÜ.

Külaliste sooviks oli tutvuda järgmiste teemadega: loomade identifitseerimine, kontroll-lüpsi teostamine, piimalabor, piimameetrite kontrollimine, andmete sisestamine ja töötlemine, andmete säilitamine, trükised, geneetiline hindamine, assistentide koolitamine ning järelkontrollid.

Loomade identifitseerimine on Eestis korraldatud Euroopa Liidu nõuete kohaselt ja siin ei saanud meil puudujääke olla.

Kontroll-lüpsi teostamist näitasime Haage Agro OÜs ning ka siin toimus kõik vastavalt ICARi reeglitele.

JKK piimalaboris näitasime kõike, mis on seotud igapäevase tööga – alustades proovide kokkuveost ja lõpetades kvaliteedisüsteemiga. Üldjoontes jäid nad töökorraldusega rahule, ka piimameetrite testimise osas ei olnud meile etteheiteid.

Andmete sisestamine, töötlemine ning andmete säilitamine toimub JKKs vastavalt rahvusvahelistele reeglitele. Andmete sisestamisel võib 100% täpsuse saavutamiseks kasutada topeltsisestust, kuid seda peetakse jõudluskontrolli süsteemides väga kalliks lahenduseks. JKKs on andmete sisestamisel rakendatud süsteem, kus vea ohu korral ilmuvad ekraanile hoiatused, mis nõuavad andmete kontrollimist. Andmete töötlemine toimub meil vastavalt ICARi reeglitele ning andmete säilitamine nii JKKs kui ka pangas rahuldab kõik nõudmised. Andmetöötluse osas kiideti JKKs loodud internetiprogrammi Vissuke.

Geneetiline hindamine on Eestis kooskõlas Interbulli reeglitega ja selle teema juures toimus pigem arutelu, et kuidas rahvusvahelist hindamist paremini korraldada.

Jõudlusandmete kogujate ehk kontrollassistendite koolitamine ja järelkontrollide läbiviimine oli külalistele üks huvipakkuvamaid teemasid, sest B-kontroll (jõudluskontrolli viib läbi loomaomanik või tema poolt volitatud isik ehk loomaomanik määrab ära andmete täpsuse) ei ole väga levinud. Assistentide koolitamisega jäädi väga rahule ja kiideti meie atesteerimise süsteemi. Kuna oma järelkontrollide valimi tegemise süsteemi oleme aasta-aastalt täiustanud, siis täna toimiv süsteem peaks päris ilusasti probleemsed kohad välja tooma. Kui külalised küsisid arvamust B-kontrolli usaldusväärsuse kohta, siis minu vastus oli küll väga lihtne: Iga tootja teeb jõudluskontrolli oma karja tulemuste parandamiseks ja teadlikult valetades petetakse ju ennast.

Teisel päeval külastasime osaihinguid Põlva Agro ja Soone Farm, kus külalistel oli võimalus näha tööd farmis ning vestluste käigus saada ülevaade ka meie piimatootmise olukorrast.

Suur tänu vastuvõtjatele: Haage Agro OÜ, Põlva Agro OÜ ja Soone Farm OÜ.

Kas me siis saime õiguse eritemplit kasutada? Ametlik otsus eritempli kasutamise kohta tehakse ICARi juhatuses ning otsusest antakse ametlikult teada juuni alguses.

Suur tänu kõigile, et olete panustanud jõudluskontrolli süsteemi arendamisse!

Kaivo Ilves
Direktor

JKK oma jogurt

Koostöös mitme Eesti juhtiva piima-tööstuse toiduainete tehnoloogidega on JKKs välja töötatud eriti hästi säiliva jogurti retsept. Toote juurutamise tingis ühelt poolt vajadus ratsionaalselt ära kasutada analüüsitud piimaproovide jäägid ning teiselt poolt antud nn nišitoote puudumine Eesti piimatoodete turul. Nimelt on edaspidi lisaks erinevaid biobaktereid ja laktobatsille sisaldavatele toodetele võimalik kauplustest osta ka piimatoodet, mis sisaldab piisavas koguses inimesele vajalikke säilitusaineid. Konkreetsemalt tagab jogurti praktiliselt lõpmatu säilivuse *bronopol*, mida lisatakse toorainele juba tootmistsükli esimeses osas. Kindlasti tõstab jogurti pikaajalisust ka asjaolu, et toode on väga omapärase maitsega. Tuleks veel lisada, et kuigi uue jogurti maitseomadused jätvavad hetkel veel soovida, on siiski tegemist ilmselt ühe ilusamat värvi jogurtiga.

Uut jogurtit hakatakse villima kasutatud ja pestud piimaproovi pudelitesse. Koos taaraga hakkab JKK jogurt maksma umbes 4 krooni pudel, seejuures taara hind moodustab kogu toote hinnast 85%. Taara tagasiostmise osas käivad hetkel läbirääkimised suuremate taarapunktidega.

Otsige meie jogurtit hästivarustatud toidupoodidest juba aprillis!

Kalender

Aprill – ilmub Eesti jõudluskontrolli aastaraamat 2005

20-22. aprill – Maamess 2006

15. juuni – Saarte Viss

20. juuni – eesti punase tõu Viss

Uus töötaja

Alates 24. aprillist töötab meil IT tehnilise teeninduse spetsialistina Indrek Kanep.

JKK 2005. aasta arvudes

• JKK andmebaasis oli 31.12.2005 seisuga 134 281 sea, 2 328 004 veise ja 578 kitsse andmed.

• 2005. aastal sisestati JKKs 1 283 918 piimaveiste sündmust ja loomaomanikud sisestasid elektrooniliselt 108 634 sündmust.

• Sigade andmebaasi sisestati 2005. aastal 158 826 põlvnemise ja toodangu kirjet.

• 31.12.2005 seisuga oli programmi Vissuke kasutajaid 474.

• Sigade jõudluskontrolli alustati ühel ja lõpetati kaheksal korral.

• Piimaveiste jõudluskontrolli alustati 27 ja lõpetati 455 korral.

• Lihaveiste jõudluskontrolli alustati 41 ja lõpetati 57 korral.

• Toimus seitse programmi Possu grupikoolitust ja kahes farmis ka individuaalõpe.

• Korraldati 18 infopäeva klientidele.

• Anti välja 59 jõudlusandmete koguja tunnistust.

• Viidi läbi 1004 karjakülastust ning teostati 185 järelkontroll-lüpsi (millest 136 olid esmakordsed ning 49 teist-kordsed).

• JKK piimalaboris analüüsiti 2005. aastal 1,07 miljonit piimaproovi, mis on 89 tuhat piimaproovi kuus. Liitritesse ümberarvutatuna teeb see 3600 liitrit piima kuus.

• JKK piimaproovide kogumise auto läbib iga kuu 320 piimaproovi kogumise punkti. Piimaringide pikkus kokku on 10 720 kilomeetrit. 2005. aastal läbiti piimaproovide kogumisel ca 145 tuhat kilomeetrit, mis oleks ligikaudu 3,6 tiiru ümber maakera.

• Piimaproovide laborisse jõudmisest kuni vastuste postitamiseni kulus 2005. aastal keskmiselt kaks päeva.

• 2005. aastal müüdi 106 127 veiste, 25 451 lamba, 8597 sigade, 927 kitsede kõrvamarki ning 18 052 veiste, 1196 lammaste, 64 kitsede asenduskõrvamarki.

Tööjuubelid

17.04.2006 Aivar Annamaa – 5

24.05.2006 Oles Hagel – 30

01.06.2006 Veera Püttsepp – 25

www.jkkeskus.ee
keskus@jkkeskus.ee

Jõudluskontrolli Keskus
Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094

Tel 738 7700

Faks 738 7702

Piimaveiste ja kitsede jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762
Järvamaa klienditeenindaja	738 7751
Harju-, Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga-, Võrumaa klienditeenindaja	738 7752
Lääne-, Põlva-, Rapla-, Tartu- ja Viljandimaa klienditeenindaja	738 7753
Lääne-Viru, Pärnu-, Saaremaa klienditeenindaja	738 7754
Põlvnemisandmed (veised)	738 7756
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7735
Raamatupidamine	738 7700

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu	
Tel.	738 7726
Faks	738 7724
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Maakondade zootehnikud

Harjumaa	Maire Põhjala	Västriku 2b; Tallinn	tel 655 7250	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Ly Kogermann	Mäe 2; Käina	tel 463 1147	gsm 516 7815	E 9.00-14.00
Ida-Võrumaa	Ludmilla Aan	Rakvere 27; Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10; Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-15.00; K 9.00-12.00
Järvamaa	Anne Rosenberg	Prääma küla; Paide vald	tel 385 0286	gsm 510 3312	E 9.30-12.00; K 9.30-15.00
Lääne-Võrumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2; Rakvere	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Posti 30; Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1; Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Malle Unt	Haapsalu mnt. 86; Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7878	E 10.00-14.00
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6; Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Aarne Põlluäär	Kohtu 10; Kuressaare	tel 453 1352	gsm 517 4320	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215; Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Lai 19; Valga	tel 764 2995	gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Aini Maalmeister	Vabaduse plats 4; Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11; Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	R 10.00-13.00